

Veileder/merknader til partilovforskriften kapittel 3, 4 og 5 (versjon 1.1)

Gitt av Kommunal- og moderniseringsdepartementet 3.3.2016

Innhold

Innledning.....	2
Kapittel 3. Regnskapsbestemmelser.....	2
Merknader til § 3-1.....	2
Merknader til § 3-2.....	3
Merknader til § 3-3.....	6
Merknader til § 3-4.....	9
Merknader til § 3-5.....	9
Merknader til § 3-6.....	9
Merknader til § 3-7.....	14
Merknader til § 3-8.....	14
Merknader til § 3-9.....	15
Merknader til § 3-10.....	17
Merknader til § 3-11.....	20
Merknader til § 3-12.....	20
Merknader til § 3-13.....	20
Merknader til § 3-14.....	20
Merknader til § 3-15.....	20
Merknader til § 3-16.....	21
Merknader til § 3-17.....	21
<i>Kapittel 4 Bokføringsbestemmelser.....</i>	<i>21</i>
Merknader til § 4-1.....	21
Merknader til § 4-2.....	22
Merknader til § 4-3.....	23
Merknader til 4-4.....	23
Merknader til § 4-5.....	24
Merknader til § 4-6.....	24
Merknader til § 4-7.....	24
Merknader til § 4-8.....	25
Merknader til § 4-9.....	25
Merknader til § 4-10.....	25
Merknad til § 4-11.....	26

Merknader til § 4-14.....	26
Merknader til § 4-15.....	26
<i>Kapittel 5 Ulovlige bidrag</i>	26
Merknad til § 5-1.....	26

Innledning

I denne veilederen kommenteres bestemmelsene i partilovforskriften kap. 3 Regnskapsbestemmelser, kap. 4 Bokføringsbestemmelser og kap. 5 Ulovlige bidrag. Det gis også begrepsforklaringer og eksempler på regelanvendelsen på utvalgte områder. Enkelte paragrafer og ledd må antas å være selvforklarende, slik at det ikke er behov for nærmere forklaringer.

For en best mulig forståelse av innholdet anbefales det å lese denne veilederen med partiloven og partilovforskriften tilgjengelig. Disse dokumentene kan finnes her:

<http://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-102>

KMD har publisert regnskapsmaler på forsiden til partiportalen:

<http://www.partistotte.no/Informasjon-fra-KMD/Regneskapsmaler/>

Malene dekker alle krav som partiloven og partilovforskriften har til årsregnskapets innhold. Det er laget en mal for hvert organisasjonsnivå. Hver mal består av fire sider: forside, resultat, balanse og noter. Bruk av malene vil gjøre det betydelig enklere for partier og partiledde å oppfylle regnskapsplikten etter partiloven.

Fra 2016 er SSBs innberetningsskjema for inntekter, kostnader, gjeld og eiendeler basert på KMDs regnskapsmal. Dette innebærer at oppsettet for resultatregnskap og balanse i mal og innberetningsskjema er avstemt. Ved å basere årsregnskapet på KMDs regnskapsmaler, vil også innberetningen til SSB bli betydelig enklere og i hovedsak bestå av en teknisk overføring av regnskapsdata fra ett skjema til et annet.

Vi anbefaler at partiledde i god tid før innrapporteringsfristen 1. juni – gjerne også før årsmøtet i partiledde – laster ned de elektroniske malene (excel-fil). Bruk veilederen og forskriftsteksten systematisk! Les forklaringer og eksempler hvis du er i tvil om hva den enkelte regnskapslinje eller rubrikk skal inneholde! Er det fortsatt noe du lurer på, ta gjerne kontakt med SSB (partifin@ssb.no) eller KMD (jon@kmd.dep.no).

Enkelte opplysninger skal av kontrollhensyn inngå i årsregnskapet, men likevel ikke innrapporteres til SSB. Dette gjelder for eksempel medlemskontingentens størrelse, antall medlemmer, antall ansatte, godtgjørelse til styret osv. I merknadene nedenfor til de paragrafene dette gjelder, vil det stå at opplysningene ikke skal innberettes til SSB.

Kapittel 3. Regnskapsbestemmelser

Merknader til § 3-1

Første ledd

Partier og partiledde som er underlagt partilovens regler etter § 1 tredje ledd, er regnskapspliktige etter partiloven § 18 og denne forskriften. Dette er i utgangspunktet

hovedorganisasjoner, sentrale ungdomsorganisasjoner, fylkesorganisasjoner, fylkesungdomsorganisasjoner og kommunale organisasjoner.

Annet ledd

Unntaket følger av partiloven § 18 tredje ledd.

Tredje ledd

Forskriften dekker et stort spekter av partier og partiledde som kan være svært ulike med hensyn til organisering, drift og grad av økonomisk aktivitet. For partiledde som kun baserer seg på innsats fra frivillige, dvs. som ikke dekker lønn eller pensjonsytelser, vil reglene nevnt i tredje ledd ikke gjelde.

Fjerde ledd

De største partiorganisasjonene som også avlegger årsregnskap etter regnskapsloven, må presentere det samme grunnlagsregnskapet i to ulike oppsett for å oppfylle de særskilte kravene til åpenhet og innsyn som følger av partiloven og denne forskriften. Departementet legger til grunn at partiorganisasjonene dette gjelder på en relativt enkel måte vil kunne tilpasse regnskapsføringen etter regnskapsloven til oppstillingsplanene i denne forskriften.

Merknader til § 3-2

Bakgrunn

Regnskapet er et hjelpemiddel til å vurdere den økonomiske stillingen til en virksomhet. Med "årsregnskap" menes i denne forskriften en oppstilling over inntekter, kostnader, eiendeler og gjeld som et parti eller partiledde har hatt i løpet av et regnskapsår. Regnskapsåret er fra 1. januar til 31. desember. Balanse og resultat er de to viktigste delene av et regnskap. I «resultatregnskapet» er de ulike inntektene og kostnadene gruppert som driftsinntekter, driftskostnader, finansinntekter og finanskostnader. Resultatet skal vise den økonomiske utviklingen i partiet eller partiledde i løpet av en regnskapsperiode. «Balansen» skal gi en oversikt over partiets eller partiledde's samlede eiendeler, egenkapital og gjeld på et gitt tidspunkt (31.12). Mens resultatregnskapet viser hvordan inntekter og kostnader i løpet av året samlet har gitt et resultat (pluss eller minus), gir balansen et øyeblikksbilde av den finansielle stillingen til partiet eller partiledde basert på dette resultatet og den inngående balansen for perioden. Balansen viser hvordan partiets samlede eiendeler (dvs. anleggsmidler og omløpsmidler) fordeler seg på gjeld og egenkapital («formålskapital» i denne forskriften). De to sidene vil derfor alltid være like store (derav «balanse»).

Foruten å gi informasjon om partiets finansielle stilling og resultat, skal forskriften bidra til å oppfylle målsetningen i partiloven § 1 om å motvirke korrupsjon og uønskede bindinger mellom politiske partier og bidragsyttere.

Første ledd bokstav a

Etter bokstav a skal inntekter registreres i den periode de er inntjent, og utgifter registreres senest i den periode de er påløpt. Som eksempel vil registrering av utgift si at mottatt faktura tas inn i regnskapssystemet. Regelen innebærer at transaksjonen skal registreres (senest) i samme periode som når varen eller ytelsen som skal betales, er mottatt eller overført mellom partene. Eksempelvis er det ikke anledning til å vente med å registrere et mottatt bidrag eller et kjøp i november til januar neste år. Se også merknadene til § 4-4 annet ledd i denne forskriften.

Første ledd bokstav b

Reglene i forskriften omfatter også finansielle transaksjoner som låneavtaler, aksjer, opsjoner mm.

Første ledd bokstav c

At «kjøp eller salg» skal regnskapsføres til verdien av vederlaget, betyr at partiet ved salg av en vare (T-skjorte eksempelvis) skal føre mottatt betaling (prisen) som inntekt i regnskapet. Når partiet kjøper en vare (som for eksempel en kaffetrakter), skal prisen partiet har betalt, resultatføres som kostnad. Forskriften bygger her på transaksjonsprinsippet i regnskapsloven. Med «ethvert» kjøp og salg menes derfor transaksjoner i vid forstand, det vil si situasjoner der det foretas en overdragelse mot et vederlag, og to eller flere parter er involvert.

I regnskapsloven innebærer transaksjonsprinsippet at vederlaget i transaksjonen skal fastsettes til verdien på transaksjonstidspunktet. Dvs. på det tidspunkt risiko og kontroll knyttet til overdratte ressurser er overført fra den ene part i transaksjonen til den annen part. Det vil være naturlig at verdien på transaksjonstidspunktet også legges til grunn for partienes regnskapsføring. Når partiet eksempelvis kjøper en kaffetrakter på tilbud, vil prisen som betales der og da være verdien på transaksjonstidspunktet – ikke det varen eventuelt koster seks måneder senere til full pris. Ved eventuell usikkerhet om størrelsen på vederlaget (prisen), skal det brukes et fornuftig anslag.

Første ledd bokstav d

Alle inntekter og kostnader skal resultatføres. Inntekt skal resultatføres når partiet har rett til den – som i praksis vil si når den er opptjent. Opptjening faller normalt sammen med transaksjonstidspunktet, men dette vil ikke alltid være tilfellet. Se for øvrig merknadene til annet ledd.

Departementet legger til grunn at utgifter skal kostnadsføres i samme periode som tilhørende inntekt, det vil si at sammenstillingsprinsippet i regnskapsloven gjelder. Typisk eksempel vil være der partiet i valgkampåret pådrar seg utgift ved produksjon av T-skjorter eller partieffekter som skal selges under valgkampen og i årene framover til markedspris. Utgiftene kostnadsføres i takt med inntektene fra salget. Kostet det 100 000 kroner å produsere T-skjortene og 70 pst av lageret selges samme år (t) mens 30 pst selges i år t+1, kostnadsføres 70 000 kroner i år t og 30 000 kroner i år t+1. Se for øvrig merknadene til § 3-3 bokstav g.

Enkelte utgifter vil være mer indirekte knyttet til inntekter. Dette gjelder for eksempel lotterier eller innsamlingsaksjoner hvor partiet også i året forut har hatt utgifter til forberedelsen. Der partiets eller partiledets utgifter ikke direkte genererer noen inntekter, skal utgiftene kostnadsføres i den perioden de er pådratt. For partier og partiledet flest vil være mest aktuelt å sammenstille utgiftene med den aktiviteten som medførte bruk av midlene. Aktiviteten finner vanligvis sted i den perioden utgiften pådras. Sammenstilling med tilhørende inntekt, som skissert i avsnittet over, vil derfor være unntaket.

Verken urealiserte gevinster eller urealiserte tap skal føres i regnskapet. Dette er en forenkling i forhold til regnskapsloven. Departementet legger bl.a. til grunn at opplysninger om urealiserte gevinster eller tap er av mindre interesse i antikorrupsjonssammenheng. Se for øvrig merknadene til bokstav e når det gjelder realisering av finansinvesteringer.

Første ledd bokstav e

At «anskaffede og forbrukte midler» skal føres brutto, innebærer at det ikke er anledning til å motregne transaksjoner før resultatføringen. Eksempelvis vil et parti eller partiledet som selger

en aksjeportefølje med 100 000 kroner i tap og samtidig en annen portefølje med 150 000 kroner i gevinst, ikke ha anledning til kun å føre nettogevinsten (50 000 kroner) som finansinntekt. I dette tilfellet må derfor begge beløpene resultatføres som hhv finanskostnad og finansinntekt. Regelen om bruttoføring innebærer videre at partiledde som legger ut for andre organisasjonsenheter, for eksempel ved å betale faktura for et felles arrangement, må føre hele beløpet som kostnad og refusjonen fra øvrige enheter som inntekt. Tilsvarende gjelder om et partiledde får refundert kostnader for kurs eller andre forhold av en utenforstående organisasjon eller lignende. Hele kostnaden skal da føres hos partiledde. I mange tilfeller vil det være aktuelt å føre slike kostnader, enten som «varekostnad», eller «kostnader til anskaffelse av tjenester» – eller eventuelt en kombinasjon av disse kostnadsartene. Den mottatte refusjonen føres som inntekt under én av postene for bidrag (se forskrift § 3-6, 1 i-m, jf. loven § 19 (1) d-h).

Bruttoføring innebærer at det er åpenhet rundt alle pengestrømmer. Dette er viktig for å kunne ivareta antikorrupsjonshensynet. Departementet viser for øvrig til at Norsk Regnskapsstiftelse anbefaler bruttoføring i sitt forslag til regnskapsstandard for ideelle organisasjoner.

Bruttoføring vil også si at alle transaksjoner skal føres inklusiv eventuell merverdiavgift, uavhengig om partiledde faller inn under merverdiavgiftsloven eller ikke. «Mva.-saldo» er uten interesse i denne sammenheng og vil ikke fremgå av regnskap etter partiloven. Merverdiavgift skal derfor inngå direkte i de enkelte regnskapsposter. Dette gjelder også for en del av de ikke-monetære bidragene, se merknadene til § 3-9.

Annet ledd

Alle former for mottatte bidrag skal inntektsføres (se nærmere under merknad til § 3-6, del 1). Det følger direkte av partiloven § 19 som fastslår at alle inntekter skal innberettes, og som i tredje ledd forklarer hva et «bidrag» er. Løfter om bidrag regnes som «mottatt» hvis løftet er juridisk bindende, eksempelvis ved at partiet eller partiledde har mottatt dette i form av et gjeldsbrev. Det finnes imidlertid ett unntak fra regelen om inntektsføring, nemlig for ikke-monetære bidrag under bestemte terskelverdier. Se merknad til § 3-6, del 1 og § 3-9.

Etter partiloven § 17 a fjerde ledd er fristen for tilbakebetaling/overføring av ulovlige bidrag fire uker. Hvis regnskapsåret utløper i mellomtiden, skal det ulovlige bidraget føres som kortsiktig gjeld. Ulovlige bidrag som tilbakebetales giver eller overføres til statskassen innen fristen, skal inntektsføres ved mottak og føres som inntektsreduksjon ved tilbakebetaling eller overføring, men skal ikke innberettes til SSB.

Ulovlige bidrag som partiet eller partiledde beholder i strid med § 17 a fjerde ledd, skal inntektsføres og innberettes til SSB. Dette samsvarer med ordlyden i § 17 a femte ledd som sier at slike bidrag er innberetningspliktige. Hvis verdien er 12 000 kroner eller mer, må partiet eller partiledde dessuten innberette fullstendig regnskap for det året som det ulovlige bidraget ble mottatt.

Inneholder en transaksjon et bidrag eller gaveelement, skal sistnevnte føres særskilt. Vanlige rabatter - enten i form av priskampanjer eller fremforhandlede rabatter, regnes ikke som bidrag. Rabatter som kunder generelt ikke vil kunne oppnå, og hvor rabatten gis på ikke-kommersiell grunnlag, skal derimot ansees som «bidrag».

For transaksjoner som inneholder et gaveelement eller bidrag i annet enn penger, jf. annet ledd annen setning i forskriften, skal bidraget verdsettes til omsetningsverdi og resultatføres.

Definisjon av bidrag og prinsipp for verdsetting er det samme som i partiloven § 19 tredje og fjerde ledd. Se for øvrig merknaden til § 3-9 om unntak fra denne regelen.

Eksempel - rabatt

Eks. 1. Grønt Gress kjøper ny elbil til valgkampen. Partiet lykkes med å forhandle seg til en gunstig pris på fjorårsmodellen, dvs. en rabatt som hvilken som helst kunde kunne oppnå. Rabatten regnes ikke som bidrag eller «gaveelement» iht. partilovforskriften.

Eks. 2. Grønt Gress kjøper ny elbil til valgkampen. Partiet blir tilbudt en særlig gunstig pris (under innkjøpspris) fra en forhandler som ønsker å støtte partiet i valgkampen. En slik rabatt skal i sin helhet regnes som bidrag og føres under «anskaffede midler», «bidrag fra andre», jf. § 3-6 nr.1 bokstav j («kommersielle foretak»).

Merknader til § 3-3

Første ledd bokstav a

For å fastslå om en eiendel skal brukes i tre år, vil det i utgangspunktet være partiets eller partiledets hensikt for eiendelen som vil være avgjørende. Har partiet til hensikt å eie en eiendel i minst tre år, skal den regnes som «anleggsmiddel». Har partiet eller partiledet til hensikt å kvitte seg med eiendelen før det er gått tre år, skal den regnes som «omløpsmiddel». Eksempelvis kan kjøp av aksjer i et selskap der partiet ønsker et langvarig eierskap, regnes som anleggsmiddel. Eiendeler hvor partiet ser for seg et eierskap på under tre år, skal regnes som omløpsmidler. Hvis partiet for eksempel har til hensikt å plassere sine penger i aksjer fram til valgkampen om åtte måneder, og deretter selge aksjene for å finansiere valgkampen, skal investeringen regnes som omløpsmiddel. Dette fordi partiledet har en kortsiktig horisont for eierskapet. Hvis hensikten med en eiendel endres – med andre ord at partiet over tid ombestemmer seg, skal eiendelen omklassifiseres.

Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år, skal regnes som omløpsmidler. Har partiet eksempelvis gitt lån på 32 000 kroner med avtale om tilbakebetaling innen 10 måneder, er fordringen (partiets tilgodehavende) å betrakte som omløpsmiddel.

Første ledd bokstav b

At anskaffelseskost alltid skal legges til grunn, innebærer en klar forenkling i forhold til regnskapslovens regler. Partiet eller partiledet behøver m.a.o. ikke å sjekke markedsverdien eller bruksverdien for det enkelte anleggs- eller omløpsmiddel opp mot anskaffelseskost. Partier som er skatte- eller avgiftspliktige, må fortsatt også forholde seg til tilhørende regelverk på skatteområdet.

Første ledd bokstav c og d

Finansielle anleggsmidler samt langsiktige og kortsiktige fordringer må alltid balanseføres, uansett verdi. Dette vil bl.a. omfatte lån som partiet eller partiledet har gitt. Andre pengeplasseringer og finansielle investeringer, for eksempel i bankinnskudd og/eller aksje- eller obligasjonsfond, skal også balanseføres. Se for øvrig merknadene til bokstav g nedenfor om finansielle omløpsmidler.

For fysiske anleggsmidler er det satt en beløpsgrense på minst 30 000 kroner for krav til balanseføring. En eiendel med kostpris på 30 000 kroner eller mer, som partiet eller partiledet har til hensikt å eie i minst tre år, skal derfor regnskapsføres i balansen som anleggsmiddel og avskrives etter reglene i § 3-3 bokstav d. Beløpsgrensen på 30 000 kroner er

den samme som de statlige virksomhetene benytter etter de anbefalte statlige regnskapsstandardene.

Innføring av en terskelverdi for fysiske anleggsmidler innebærer en betydelig forenkling for partiene og partiledene som ellers måtte operere med anleggsregister for å kunne følge opp aktivering og avskrivninger. Etter departementets oppfatning er en aktiveringsgrense på 30 000 kroner for fysiske anleggsmidler forenlig med kravet i partiloven § 20 b første ledd om at det skal gis fullstendige opplysninger. For å forenkle, er det fastsatt sjablongmessige avskrivningsintervaller i første ledd bokstav b for aktiveringspliktige anleggsmidler. Departementet mener dette vil være tilstrekkelig informativt for regnskapsbrukerne samtidig som det gjør regelverket enkelt å praktisere for partier og partiled.

Avskrivninger skal føres på linje d i noten: «Kostnader etter art», jf. § 3-10 i denne forskriften. Avskrivninger vil på denne måten inngå i totalsummen «Kostnader etter art» som deretter skal fordeles som «Forbrukte midler» i aktivitetsregnskapet under, jf. § 3-6. Se også merknadene til § 3-6, del 2 og § 3-10 i denne veilederen hvor regnskapsføringen av avskrivninger er nærmere omtalt.

Ved anskaffelse av en eiendel med kostpris lik 30 000 kroner eller mer kan eiendelen uansett kostnadsføres direkte dersom den forventes å ha levetid på mindre enn tre år. Partiet har da åpenbart ikke til hensikt å bruke den i minst tre år. Eksempler på slike eiendeler kan være maskiner som har en høy utrangeringshastighet på grunn av rask teknologisk utvikling eller høy slitasje. En datamaskin til 35 000 kroner som antas å være utrangert etter kortere tid enn tre år, resultatføres som driftskostnad og tas ikke inn i balanseregnskapet.

Eksempel – føring av anleggsmiddel

Godt Folkeparti investerer i nye kontorlokaler til en pris av 3 millioner kroner (inkludert kjøpsutgifter). Partiets plan er å eie kontorlokalene i femten år. Anskaffelsen av kontorlokalene føres derfor i balansen som anleggsmiddel. Verdien av kontorlokalene avskrives etter reglene for bygg, fast inventar og anlegg med 3 millioner kroner/20 = 150 000 kroner årlig. Etter ett år er investeringen verdt 2,85 millioner kroner, etter to år er den verdt 2,7 millioner kroner, osv. Avskrivningsbeløpet, 150 000 kroner, føres på linje d i noten for «Kostnader etter art».

Hvis Grønt Gress kjøper elbil til 150 000 kroner for å ha den i mer enn tre år, skal denne avskrives med 30 000 kroner hvert år over fem år til verdien er lik null. Etter fem år er bilen ikke lengre interessant i regnskapssammenheng selv om den fortsatt kan være kjørbare i mange år. Ved eventuelt salg etter fem år eller mer, skal salgssummen føres som inntekt.

Første ledd bokstav e

Departementet legger til grunn at nedskrivninger (verdijustering som følge av svingninger i markedsverdi o.l.) som hovedregel ikke er relevant etter denne forskriften. Dette følger av de foreslåtte forenklinger til verdivurderinger hvor kun anskaffelseskost inngår (og ikke bruksverdi). Nedskrivning er likevel aktuelt for ubetalte medlemskontingenter og fordringer som ikke kan inndrives. Regelen innebærer eksempelvis at inntektsføring av medlemskontingenter i år t justeres i år t+1. Dette ved at summen av kontingenter, inntektsført i samsvar med § 3-2 første ledd bokstav d - men som likevel ikke ble innbetalt i år t, føres som kostnad i år t+1.

Første ledd bokstav f

Partier og partiledd vil kunne ha problemer med å holde rede på anskaffelseskost på hver enkelt eiendel i alle tilfeller. Dette vil typisk være tilfelle for varer og finansielle eiendeler hvor man for eksempel har et lager av (like) bøker, eller hvor partiet eller partiledet eier flere aksjer i samme fond. Det innføres derfor en «tilordningsregel» for til enhver tid å kunne fastsette anskaffelseskost for beholdningen av like eiendeler. Denne skal også benyttes ved beregning av gevinst ved salg av slike eiendeler. En tilsvarende bestemmelse følger av regnskapsloven § 5-5. Anskaffelseskost er i utgangspunktet den konkrete innkjøpsprisen for den enkelte enhet. Men det er normalt ikke praktisk mulig å ha kontroll på hvilke vareenheter som er kjøpt eller solgt i perioden, og hva disse opprinnelig kostet. FIFO –metoden» («først inn først ut») skal derfor benyttes.

Eksempel på bruk av FIFO- metoden

Godt Folkeparti bestiller 500 biografier for videresalg. Innkjøpspris på bok nr. 1 er 100 kroner mens den siste boka kjøpes inn for 200 kroner. Partiets utsalgspris er 220 kroner (pr bok). FIFO-metoden innebærer at den første boka som ble solgt, anses å være den første som ble kjøpt inn. Dvs. at partiets fortjeneste var 220 kroner – 100 kroner = 120 kroner. Tilsvarende er fortjenesten på siste solgte bok 220 kroner -200 kroner= 20 kroner.

Første ledd bokstav g

Hverken regnskapsloven eller standarden for ideelle organisasjoner gir anledning til å innføre noen «aktiveringsgrense» for gjeld eller omløpsmidler. Hvis partiet eller partiledet har kortsiktige fordringer/gjeld eller finansielle omløpsmidler, skal alt tas med i balansen, uansett verdi.

Annen setning innebærer at det må føres lagerregnskap for varer som partiet skal benytte til salg. Det bør brukes skjønn for når det skal føres lager. Er det forventet at varepartiet fullt og helt vil være solgt eller gitt bort innen årets utgang, er det liten grunn til å opprette lagerregnskap. Finnes et vareparti på lager pr 31.12 med en samlet innkjøpsverdi på 30 000 kroner eller mer, skal det føres som omløpsmiddel (ikke som anleggsmiddel).

Første ledd bokstav h

Leieinntekter og leieutgifter skal resultatføres.

Annet ledd bokstav a

Alle gjeldsposter skal balanseføres, uavhengig av om de er kort- eller langsiktige, jf. første ledd bokstav c og g. Gjeld er nærmere omtalt i merknadene til § 3-7 nedenfor.

Annet ledd bokstav b

Partier og partiledd må balanseføre uforsikrede pensjonsforpliktelser på grunnlag av en aktuarberegning. Det kreves m.a.o. her en kompetanse som normalt ikke finnes i partiene. Departementet antar at det nærliggende alternativet for partier med pensjonsordninger er å opprette pensjonsforsikring i et forsikringsselskap. Egen pensjonskasse vil også være en mulighet. Departementet antar at de fleste små partiledd ikke dekker pensjonsytelser, m.a.o. at regelen ikke er aktuell for disse.

Annet ledd bokstav c

Nærmere kommentar anses unødvendig.

Merknader til § 3-4

Regnskapsåret samsvarer med innberetningsperioden for inntekter og kostnader i partiloven § 18 annet ledd. Avvikende regnskapsår vil føre til at innberetningsplikten til SSB blir komplisert å oppfylle. Ulike regnskapsår vil også gjøre det vanskelig å foreta sammenlikninger mellom partier. Departementet har i forskriften tatt høyde for at enkelte partier og partiledde vil måtte legge om regnskapsåret (til kalenderåret). Det vil både være i partienes og myndighetenes interesse at omleggingen skjer raskt.

Hvis et parti eller partiledde for eksempel stiftes 1. oktober i år x1, kan det unnlate å avlegge regnskap for år x1, men isteden avlegge et regnskap for år x2 som også omfatter månedene oktober til desember i år x1. Innberetningsplikten er imidlertid regulert i partiloven § 18 annet ledd og følger kalenderåret.

Merknader til § 3-5

Regelen tilsvarer regnskapsloven § 3-2 første ledd første setning og annet ledd (om unntak fra kontantstrømoppstilling).

Begrepene «Resultatregnskap» og «balanse» er forklart i merknadene til § 3-2 (*Bakgrunn*). Der forklares også sammenhengen. «Noteopplysninger» er forklarende tillegg som skal gi leseren informasjon om hva som ligger bak tallene.

Merknader til § 3-6

Bakgrunn

I utgangspunktet er det to aktuelle måter å sette opp resultatregnskap for politiske partier på – enten ved artsinndelt resultatregnskap eller aktivitetsregnskap. I et artsinndelt resultatregnskap grupperes ulike inntekter og kostnader etter type(art). Oppstillingen er først og fremst nyttig for virksomheter som har inntjeningskrav (økonomiske virksomheter). Et artsinndelt regnskap vil ikke gi informasjon om bruken av midler sett i forhold til et ideelt formål. For ideelle organisasjoner er derfor et aktivitetsregnskap ansett som mer informativt. Det viser hvordan organisasjonen har finansiert sine aktiviteter og hvordan midlene er anvendt til formålet, herunder hvor store kostnader som har gått med til å anskaffe midlene.

Oppsettet for partienes innberetningsplikt for inntekter etter partiloven § 19 skal ivareta antikorrupsjonsformålet. Dette har klare likhetstrekk med inntektssiden i et aktivitetsregnskap, slik det framgår av Norsk Regnskapsstiftelses forslag til regnskapsstandard for ideelle organisasjoner. Partiloven § 20 a krever at kostnadene skal stilles opp både etter art og etter aktivitet.

Forskriften legger til grunn at resultatregnskapet for partier og partiledde skal settes opp som *aktivitetsregnskap*. Sett ut fra formålet og aktiviteten til partier og partiledde, vil et aktivitetsregnskap gi mer relevant og presis informasjon til regnskapsbrukerne enn et artsinndelt resultatregnskap gjør. Oppstillingen av aktivitetsregnskap skal følge oppsettet for innberetninger av inntekter i partiloven § 19 annet ledd og kostnadsinnberetning i partiloven § 20 a annet ledd. Det deles inn i tre aktiviteter, nemlig «administrasjon», «partiaktiviteter» og «valgkamp». For å ivareta forutsetningene i partiloven § 20 a annet ledd, skal kostnadene også spesifisert etter art i særskilt note, jf. § 3-10. Se for øvrig merknadene til § 4-1 om bokføringskrav.

De aller fleste partier og partiledde fører regnskap etter interne vedtekter. I den sammenheng er det vanlig at kostnader føres etter «art». For å gjøre kostnadsføringen etter partiloven så enkel som mulig, bør partiledde først fylle ut kostnadene etter art, jf. § 3-10 i denne forskriften og note 3 i KMDs regnskapsmal. Deretter fordeles summen «Kostnader etter art» som «Forbrukte midler», del 2 i aktivitetsregnskapet. Denne fordelingen må i mange tilfeller gjøres etter skjønn. Sum «Kostnader etter art» skal likevel alltid være lik sum «Forbrukte midler». Se også kommentarene til forskriften § 3-3, c og d.

Hovedregelen i forskriften er at årsregnskapet skal settes opp som et aktivitetsregnskap. Partiledde kan likevel fritt velge å la fordelingen av kostnader etter art inngå i resultatregnskapet (jf. § 3-6, del 2), og heller angi kostnader etter aktivitet, (dvs. «Forbrukte midler») i notene til regnskapet. Begge måter å gruppere kostnadene på skal likevel gå fram. Den ene grupperingen som en del av selve resultatregnskapet, den andre som noter. Se også merknadene til § 3-6 og § 3-10 i denne veilederen.

Første ledd pkt. 1 og 2

I det følgende kommenteres oppstillingsplanene:

Del 1 Anskaffede midler (inntekter). Oppstillingsplanen for «anskaffede midler» følger listen over innberetningspliktige inntekter i partiloven § 19 annet ledd punkt for punkt. Ved lovendringen i 2013 ble listen videreført uendret og er derfor kjent for partier og partiledde som har benyttet denne som mal siden 2007. I forskriften er det derfor naturlig å legge den samme listen til grunn for inntektssiden i resultatregnskapet.

Statlig støtte etter partiloven § 11 til § 13 omfatter grunnstønad og stemmestøtte.

I de tilfeller Partilovnemnda har fattet vedtak etter partiloven § 24 om avkorting av hele eller deler av støtten til partiledde, vil dette medføre en tilsvarende reduksjon i inntekter under «anskaffede midler» bokstav a) Offentlig støtte. Holdes hele støtten tilbake, skal tallet 0 føres på denne linjen. (Avkorting i statlig støtte skal derfor ikke føres som fordring eller gjeld).

Enkelte kommuner utbetaler også partistøtte over egne budsjetter. Mottatt støttebeløp skal føres opp på egen linje. Annen offentlig støtte kan være kurs- og opplæringsstøtte med mer. Gruppene i kommunestyret, fylkestinget og Stortinget er ikke omfattet av partiloven eller denne forskriften. Dersom det skjer pengeoverføringer fra en partigruppe i et folkevalgt organ til et partiledde, skal partiledde inntektsføre hele beløpet som «Bidrag fra andre», jf. forskriften § 3-6, 1 bokstav l («Andre organisasjoner foreninger osv.»). Slike overføringer skal derfor ikke regnes som «Interne overføringer» etter bokstav n («Overføringer fra andre partiledde»).

Det understrekes at kontingentinntekter kun omfatter inntekter i form av medlemsavgift som er innbetalt direkte til partiledde fra medlemmene. Kontingentinntekter som for eksempel overføres fra et partiledde til et annet, skal av mottaker føres under bokstav n) «Overføringer fra andre partiledde».

Under bidrag fra privatpersoner, kommersielle foretak, organisasjoner i arbeidslivet, andre organisasjoner, foreninger mv og andre, skal enhver gave i form av penger regnes med. Pengebidrag skal altså inntektsføres fra første krone.

Gaver i form av annet enn penger, som gjenstander eller tjenester, skal inntektsføres dersom de fra den enkelte giver samlet er verdt 12 000 kr eller mer (partiledde på kommunenivå), 23 000 kr eller mer (fylkesnivå) og 35 000 kr eller mer (sentralt nivå), jf. partiloven § 19 femte ledd og § 20. Som eksempel nevnes kontorutstyr, boliger, hytter, biler, kunstgjenstander, verdipapirer osv. og/eller tjenester som annonser, gratis bruk av leiebil, utlån av gjenstander eller lokaler eller annet. Ordinært dugnadsarbeid er likevel unntatt, jf. loven § 19 annet ledd og tredje ledd.

Av regnskapstekniske hensyn må gaver i form av annet enn penger også kostnadsføres. Dette er det redegjort for i merknadene til § 3-9.

De ovenstående reglene gjelder også for testamentariske gaver samt gaver fra partiets egne medlemmer.

Del 2 Forbrukte midler (kostnader). Denne delen tilsvarer partiloven § 20 a annet ledd bokstav e til g og inkluderer også tredje ledd om interne overføringer. Med «forbrukte midler» menes administrasjonskostnader som telefonkostnader, kopiutgifter, porto, rekvisita mv.

Med «kostnader i forbindelse med partiaktiviteter» menes kostnader knyttet til aktiviteter som fremmer eller oppfyller formålet til partiet eller partiledet. Dette kan være kostnader til partimøter, kostnader knyttet til å utforme partiprogram, nominasjonslister mv.

Valgkampkostnader omfatter markedsføringstiltak og andre kostnader som særskilt er knyttet til valgkamp. Slike kostnader kan pådras både før, i og etter valgkampperioden. Eksempelvis kan faktura for trykking av flyveblader eller leie av valgkampbil først foreligge etter valget. Kostnadene vil uansett være å regne som valgkampkostnader og skal føres under bokstav c som henholdsvis «markedsføringstiltak» og «andre kostnader».

«Andre kostnader» (bokstav c, ii) gjelder valgkampkostnader som ikke umiddelbart kan knyttes direkte til markedsføringen (jf. loven § 20a annet ledd bokstav g, ii). Som eksempel nevnes drivstoff til valgkampbil, leie av transportmidler og boder mv.

Løpende driftsutgifter (rørleggerarbeid og lignende) som pådras i løpet av valgkampperioden, regnes likevel ikke som valgkampkostnad. Dette er kostnader som ville kommet uansett, og føres som administrasjonskostnader.

Det framgår av merknadene til § 3-9 at den regnskapsmessige motposten til ikke-monetære bidrag som mottas i valgkampperioden, vil inngå som en del av valgkampkostnadene.

Kostnader som ikke kan knyttes direkte til aktiviteter i listen over forbrukte midler, og som heller ikke lar seg fordele på aktiviteter på en pålitelig måte, skal føres som administrasjonskostnader. Dette kan for eksempel gjelde finanskostnader (jf. § 3-10 første ledd bokstav e).

Avskrivninger skal fordeles på de enkelte kostnadsaktivitetene som er listet opp i forskriften § 3-6, del 2, bokstav a til c. Hvis slik fordeling ikke er mulig, føres avskrivninger under administrasjonskostnader (bokstav a). Avskrivninger vil på denne måten inngå i totalsummen «Forbrukte midler». Dessuten skal avskrivningene vises som egen post i noter, jf. § 3-10, bokstav d i denne forskriften.

Eksempel – aktivitetsregnskap

Grønt Gress har én fast ansatt hvor arbeidstiden grovt sett kan fordeles slik:

- 40 prosent til administrasjon (planlegging, styring, regnskapsføring etc.),
- 30 prosent til å profilere partiet (delta i debatter, stå på stand, verve nye medlemmer), og
- 30 pst til å forberede og tilrettelegge valgkampen(e).

Hvis totale lønnskostnader inkludert arbeidsgiveravgift er 400 000 kroner, føres 160 000 kroner av lønnskostnadene som «administrasjonskostnader», 120 000 kroner som «kostnader i forbindelse med partiaktiviteter» og 120 000 kroner som «valgkampkostnader». På denne måten vil det klart framgå hvordan lønnskostnaden for den ansatte er fordelt på ulike aktiviteter, som er hovedtanken bak et aktivitetsregnskap.

Første ledd pkt. 4.

Etter partiloven § 20 b skal partier og partiledde sette opp balanse med eiendeler og gjeld. Begrepet «formålskapital» framgår ikke direkte av lovteksten, men er drøftet i avsnitt 5.1.5.2.3 i Prop. 140 L (2011-2012) Endringer i partiloven. Regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner anbefaler bruk av begrepet «formålskapital» framfor «egenkapital». Departementet legger til grunn at formålskapital i realiteten har samme funksjon som egenkapital. Førstnevnte betegnelse passer likevel bedre for regnskaper avgitt etter partiloven enn sistnevnte: Formålskapital gjør det klarere at dette er kapital som i sin helhet skal benyttes til å fremme partiets eller partiledets formål («den eies av formålet»). Dette er m.a.o. ikke kapital som «aksjonærer har skutt inn» i den hensikt å oppnå avkastning.

Pkt. 4 bokstav a

Med «formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner», menes den delen av formålskapitalen som har begrenset anvendelse som følge av forhold/restriksjoner utenfor partiet eller partiledet. «Eksternt pålagte restriksjoner» omfatter både lov-/forskriftspålagte restriksjoner - og der eksterne instanser (for eksempel givere eller arvelatere) har satt vilkår for hvordan kapitalen kan benyttes. Det presiseres at verken partiloven eller partilovforskriften begrenser bruken av formålskapitalen. Lovpålagte restriksjoner er derfor kun relevant for partiledde som eventuelt er underlagt annet regelverk hvor slike restriksjoner følger. Eksempel på at eksterne instanser kan pålegge restriksjoner, er når partiledet har fått et verdifullt maleri eller et leirsted i gave under forutsetning av at dette skal være en del av partiets eiendom og ikke selges videre.

Pkt. 4 bokstav b

Med «formålskapital med selvpålagte restriksjoner» menes tilfeller der kompetente organer i partiledet (årsmøtet, styret og lignende) har vedtatt at deler av formålskapitalen kun skal anvendes til konkret angitte formål. Slike begrensninger i kapitalbruken kan være permanente eller tidsbegrensede. Også her kan det være snakk om bevaringsverdige eiendeler som verdifulle byster og malerier, verdigjenstander eller fast eiendom som har stor affeksjonsverdi og som ikke skal selges osv.

Reglene om eksternt og internt pålagte formelle restriksjoner er viktige for å gi et fullstendig bilde av kapital situasjonen i partiene. Trolig vil likevel få partiledde stå overfor slike restriksjoner.

Pkt. 4 bokstav c

«Annen formålskapital» er formålskapital som ikke er underlagt noen formelle restriksjoner. All kapital som partiet eller partiledet kan benytte fritt, føres opp på denne posten.

Departementet har forenklet oppstillingen over tillegg/reduksjon i formålskapitalen i forhold til regnskapsstandarden for ideelle organisasjoner ved å unnlate å ta med «grunnkapital». Dette fordi grunnkapital først og fremst er aktuelt for stiftelser – en organisasjonsform som ikke benyttes av politiske partier i dag. For partier hvor grunnkapitalen eventuelt følger av interne vedtekter, skal beløpet føres som «formålskapital med selvpålagte restriksjoner».

I SSBs innberetningsskjema inngår kun «Sum formålskapital». Det er bare total formålskapital som er pliktig å innberette og det skilles ikke mellom ulike former for formålskapital.

Eksempel - sammenhengen mellom aktivitetsresultat og formålskapital

Følgende eksempler viser sammenhengen mellom «årets aktivitetsresultat» og «tillegg/reduksjon i formålskapitalen»: Godt Folkeparti har for 2015 et negativt aktivitetsresultat på 150 000 kroner. Partiet hadde ved inngangen til året (pr. 31.12.14) en formålskapital på 500 000 kroner. Det er verken eksterne eller interne restriksjoner på formålskapitalen i Godt Folkeparti. Årets negative aktivitetsresultat medfører at formålskapitalen pr 31.12.2015 reduseres til 350 000 kroner.

Hvis derimot 400 000 kroner av formålskapitalen i Godt Folkeparti er pålagte restriksjoner (ved styrevedtak eksempelvis), ville det kun være 100 000 i form av «annen formålskapital» pr 31.12.14. Det negative aktivitetsresultatet på 150 000 kroner ville i dette tilfellet medført at annen formålskapital reduseres til minus 50 000 kroner pr 31.12.15. Eksempelet viser at det kun er den delen av formålskapitalen i partiledet som er fri (dvs. «annen formålskapital»), som kan være buffer for negativt aktivitetsresultat. (Negativt aktivitetsresultat oppstår når samlede kostnader har vært større enn samlede inntekter i regnskapsåret, jf. del 3 i oppstillingen.) Formålskapital med restriksjoner skal med andre ord ikke reduseres av et negativt aktivitetsresultat. Bare etter et formelt gyldig vedtak om endring av de pålagte restriksjonene, kan denne delen av formålskapitalen benyttes for eksempel som buffer for svingninger i årsresultat.

Alle endringer i formålskapitalen skal føres over resultatregnskapet. Det skal benyttes relevant inntekts- eller kostnadspost. Endringene, herunder i sammensetningen av formålskapitalen, skal også spesifiseres under årsoppgjørdisposisjoner. Rene kapitalinnskudd skal enten føres på én av postene for «Bidrag fra andre», eller som «Overføring fra andre partiled».

Et formelt besluttet kapitaluttak kan dreie seg om å overføre midler til et annet partiled, f.eks. til morpartiet. Dette skal i så fall føres som kostnad under «Overføring til andre partiled». Motposten vil normalt være «Kasse og bank» - beløpet vil vanligvis bli overført fra bankkonto. Dette vil dermed redusere formålskapitalen ved at partiledets årsresultat blir tilsvarende mindre.

Formålskapitalen ved slutten av året er alltid lik formålskapitalen ved begynnelsen av året pluss årets resultat, dvs. pluss et eventuelt overskudd eller minus et eventuelt underskudd. Hvis det fra et år til et annet har skjedd en endring i sammensetningen av balansen til Godt Folkeparti - eksempelvis ved at gjelden har økt og formålskapitalen er redusert sammenliknet med begynnelsen av året, skal resultatregnskapet bidra til å forklare hvordan endringene har skjedd.

Merknader til § 3-7

Bakgrunn

Det er nærmere redegjort for begrepene som inngår i denne paragrafen i merknadene til § 3-3 (anleggsmidler, omløpsmidler) og § 3-6 (formålskapital).

For å gi mening må balansen vise størrelsen på eiendeler, gjeld og egenkapital på et *bestemt tidspunkt*. Partiloven § 18 annet ledd krever at balansen beregnes pr. 31.12 i regnskapsåret, dvs. samme tidspunkt som i regnskapsloven. For å kunne sammenlikne status fra år til år i det enkelte partiledde og mellom ulike partiledde, er det viktig at alle benytter samme tidspunkt.

Første ledd pkt.4 og 5

Med «gjeld» regnes alle forpliktelser som kreditor (den partiet skylder penger til) kan kreve dekket i partiets eller partileddeets formue eller i bestemte eiendeler. Som nevnt i merknadene til § 3-3, skal alle gjeldsposter balanseføres. I balansen skal det skilles mellom langsiktig og kortsiktig gjeld. I utgangspunktet skal gjeld som ikke kan knyttes til partiets eller partileddeets løpende eller daglige drift, regnes som langsiktig gjeld. Har partiet eller partileddeet kreditt hos et mediebyrå eller trykkeri i forbindelse med utforming eller trykking av informasjonsmateriell, regnes dette som kortsiktig gjeld og føres under «Leverandørgjeld» dersom nedbetalingstiden er på under ett år.

Grensen for kortsiktig gjeld er i forskriften satt til gjeld som skal nedbetales innen ett år fra datoen balansen refererer seg til, dvs. fra regnskapsårets utløp (31.12).

Første ledd pkt.5 bokstav b

«Skyldige offentlige avgifter» er ikke aktuelt for partiledde som kun er underlagt reglene i partiloven og denne forskriften. Departementet antar imidlertid at dette kan ha relevans for partier som er skatte- og avgiftspliktige.

Eksempel – føring av gjeld

Grønt Gress tar opp lån den 31. januar 2016 for å kjøpe elbil til valgkampen. Det er avtalt med långiver at hele beløpet med renter skal være nedbetalt innen 1. desember 2017, dvs. 22 måneder etter. Partiet skal føre denne gjelden som kortsiktig gjeld fordi det pr. 31. desember 2016 bare er 11 måneder til innfrielse. Skal lånet derimot ikke tilbakebetales før 1. februar 2018 eller senere, må det regnskapsføres som langsiktig gjeld.

Merknader til § 3-8

For definisjon av noter vises det til merknadene til § 3-5 foran. Alle noteopplysninger etter denne paragraf og § 3-9 til § 3-17 skal legges ved årsregnskapet. Oppbevaringsplikten for alt regnskapsmateriell er minst fem år, jf. partiloven § 18 b første ledd. All dokumentasjon og regnskapsmateriell skal være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at partier eller partiledde gir opplysninger utover det som kreves av §§ 3-9 til 3-17 dersom en vurderer at tilleggsopplysninger vil gi et mer riktig bilde av partiets finansielle stilling og resultat. Det er i tilfelle partiet eller partileddeet som må ta stilling til om det er nødvendig å gi tilleggsopplysninger eller ikke. Eventuelle tilleggsopplysninger skal ikke innberettes til SSB.

Merknader til § 3-9

Partiloven § 20 pålegger plikt til særskilt å oppgi bidrag over nærmere angitte terskelverdier, jf. grensene oppgitt nedenfor. Det samme gjelder sponsoravtaler med en verdi for partiledet som overstiger disse grensene. Enhver politisk eller forretningsmessig avtale med bidragsyter skal også oppgis, uansett verdi. Er slik avtale inngått, skal dette gå fram av notene til regnskapet. Selve avtaleteksten skal ikke tas med. Etter partiloven § 23 annet ledd, plikter partiet eller partiledet på forespørsel å gi enhver innsyn i avtaler inngått med bidragsytere.

Dokumentasjonen skal være tilgjengelig for kontroll av Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget. Disse opplysningene skal også innberettes til SSB.

Alle pengebidrag, uansett størrelse, skal føres i resultatregnskapet under inntekter, jf. merknadene til § 3-2 annet ledd. Hvis ett eller flere pengebidrag fra samme bidragsyter i løpet av året oversiger terskelverdiene, skal i tillegg gavens størrelse og givers identitet oppgis særskilt i notene til regnskapet.

Ikke-monetære bidrag, dvs. gaver i form av tjenester, leiebil, reiser, hotellopphold osv., er i utgangspunktet likestilt med vanlige pengebidrag. Partiledet kan likevel *både* unnlate å regnskapsføre og å oppgi ikke-monetære gaver i notene, hvis den samlede verdien fra én og samme giver er under disse grensene:

- 12 000 kroner for partiledet på kommunenivå
- 23 000 kroner for partiledet på fylkesnivå
- 35 000 kroner for partier/partiledet på sentralt nivå

Til forskjell fra pengegaver, må ikke-monetære bidrag regnskapsføres både som inntekt og kostnad. Dette siste kan umiddelbart virke rart. Den regnskapstekniske forklaringen er denne: En ikke-monetære gave, for eksempel innrykk av annonser i en avis, en reise eller en rørleggertjeneste og lignende, vil ikke medføre at partiet rent pengemessig blir rikere - selv om det har hatt både nytte og glede av gaven. For at ikke regnskapet skal gi et feilaktig inntrykk av likviditetssituasjonen i partiledet, må bidragets verdi i sin helhet nulles ut med en like stor kostnad. På denne måten behandles ikke-monetære gaver som om partiledet selv hadde lagt ut i første hånd for gaven, og deretter fått pengebeløpet refundert av giver, jf. eksempelet nedenfor.

For ikke-monetære gaver i form av varer vil det være naturlig å benytte «Varekostnader» som motpost. For tjenester benyttes «Kostnader til anskaffelse av tjenester» som motpost. I SSBs elektroniske innberetningsskjema (RA-0604) skjer kostnadsberegningen automatisk på bakgrunn av hvilke ikke-monetære bidrag partiledet har ført opp.

I sammenheng med ikke-monetære gaver i form av tjenester, skal merverdiavgift som hovedregel også inngå i verdien som regnskapsføres. I praksis innebærer dette at partiledet skal oppgi den fulle verdien det hadde måttet betale om det hadde kjøpt tjenesten selv (for eksempel flyreiser). Motposten (på kostnadssiden) skal også inkludere merverdiavgift.

Er gaven en ny gjenstand (for eksempel en PC, et TV-apparat eller en kopimaskin), skal hele gavens verdi, inkludert merverdiavgift, regnskapsføres. Når verdien av en ikke-monetær gave er lett å observere i markedet og faktisk er merverdiavgiftsbelagt, vil verdsettingen være særlig enkel.

Brukte forbruksvarer, for eksempel PC-er, mobiltelefoner, eller hytter, skal derimot ikke ha merverdiavgift som del av verdien.

Gaver i form av gjenstander skal aktiveres i balansen når gaven har en verdi på 30 000 kroner eller mer og skal beholdes av partiet eller partiledet i tre år eller mer. Mottar partiet for eksempel en kopimaskin verdt minst 30 000 kroner med en forventet levetid på mer enn tre år, skal den føres i balansen som et fysisk anleggsmiddel, jf. merknadene til § 3-3 bokstav a. Se for øvrig eksempelet nedenfor.

Etter forskriften § 3-9 fjerde ledd (partiloven § 20) skal det opplyses om bidrag til «organisasjoner eller enheter som direkte eller indirekte kontrolleres av eller på annen måte er knyttet til parti eller partiled osv.». Partier og partiled med slik tilknytning til en organisasjon eller enhet, må i sitt årsregnskap opplyse om alle bidrag over terskelverdiene som denne organisasjonen mottar i løpet av regnskapsåret. Plikten gjelder selv om bidraget ikke er overført eller skal overføres til partiet eller partiledet. Lovgiver forsetter m.a.o. at partiledet har oversikt over gaver/bidrag til organisasjoner som er under deres kontroll. Gaver til kommersielle foretak er ikke vanlig, men kan forekomme. Gaver til en tankesmie eller en ideell organisasjon som partiet kontrollerer, er langt mer sannsynlig. Regelen skal hindre at bidrag, via en tredjepart, sluses inn til eller indirekte nyttes av en partiorganisasjon uten at dette er gjøres kjent for offentligheten.

Plikten gjelder likevel ikke for bidrag mottatt av underliggende organisasjon(er) som selv er innberetningspliktig etter partiloven. Da er det den innberetningspliktige mottakeren som selv må innberette forholdet.

Eksempel 1 Føring av en ikke-monetær gave

Godt Parti kommuneorganisasjon blir påspandert et kurs- og hotellopphold av organisasjonen Gode Liv verdt 12 500 kroner inkl. moms. Gode Liv betaler alt på forhånd. Godt Parti inntektsfører dette som «Bidrag fra andre» under «Andre organisasjoner, foreninger osv.». Gaven nulles ut i resultatregnskapet ved å føre samme beløp som «Kostnader til anskaffelse av tjenester». Godt Parti må i tillegg oppgi gaven verdt kr 12 500 i sin helhet under «noter til regnskapet», jf. partilovforskriften § 3-9. Her skal også navn og postadresse til giver oppgis.

Eksempel 2 - føring av ikke-monetære gave (forhåndsutlegg)

Partiledet Grønt Gress blir påspandert et kurs- og hotellopphold av organisasjonen Gul Eng verdt 12 500 kroner inkl. moms. Grønt Gress legger i første hånd ut for dette, men får senere kurs- og hotellutgiftene refundert fra giver. Kostnadene inkl. merverdiavgift føres som «Kostnader til anskaffelse av tjenester». Når refusjonen fra Gul Eng mottas, resultatføres denne som «Bidrag fra andre», under «Andre organisasjoner, foreninger osv.». I tillegg må gavens verdi (kr 12 500), og givers navn og postadresse, oppgis i noter til regnskapet.

Et annet eksempel, som har en annen følge i regnskapet:

Eksempel 3 - føring av ikke-monetær gave (uten balanseføring)

Grønt Gress' fylkesledd mottar en kopimaskin til en verdi av 23 500 kroner med en forventet levetid på mindre enn tre år. Etter § 3-9 skal fylkesleddet resultatføre denne som bidrag under inntekter og føre den som «varekostnad». Gaven skal ikke aktiveres i balansen, fordi 1) verdien er under grensen for balanseføring av fysiske anleggsmidler (30 000 kroner), og 2) forventet levetid er mindre enn tre år.

Eksempel 4 Bidrag til organisasjon som kontrolleres av partiledet

Godt Partis kommuneorganisasjon eier 50 pst av aksjene i ukeavisen Godt Nytt. Sistnevnte mottar et bidrag fra en fornøyd abonnent på 12 001 kroner. Pengene skal ikke overføres til Godt Parti og gaven skal heller ikke resultatføres der. (Den føres bare i Godt Nytt's regnskap). Likevel plikter Godt Parti å opplyse om gaven i notene til sitt årsregnskap.

Merknader til § 3-10

Første ledd første setning

Det vises til merknadene til § 3-6 «Oppstillingsplan», del 1 «Forbrukte midler» i denne forskriften. Der forklares også begrepene «aktivitetsbasert» og «artsbasert» oppstillingsplan som denne paragrafen bygger på.

Plikten til å innberette fullstendige opplysninger om kostnader etter art og aktivitet følger av partiloven § 20 a. Loven bygger på dette punktet på god regnskapsskikk for ideelle organisasjoner, jf. den foreløpige standarden til Norske RegnskapsStiftelse. Opplysningene om kostnader etter art og aktivitet blir dermed pliktig både å innberette til SSB og å ta inn regnskapet. Departementet understreker at det er totalsummer (aggregerte tall) som skal innberettes til SSB, ikke enkelttransaksjoner. Innberetningspliktige tall til SSB er med andre ord *samlede* lønnskostnader, *samlede* varekostnader osv. i samsvar det innberetningsskjemaet som byrået har utarbeidet etter denne forskriften.

Departementet legger til grunn at partier og partiledde kan velge om de vil knytte bokføringskravene for kostnader til den artsbaserte oppstillingsplanen eller til aktivitetsregnskapet, jf. § 3-6 og kapittel 4 i forskriften. Dette innebærer at det er tilstrekkelig at alle kostnader etter art kan dokumenteres og spesifiseres. Det vil derfor ikke være et krav om at partileddene også skal kunne *dokumentere* hvordan fordelingen av kostnadene mellom ulike aktiviteter har vært. Det siste vil kreve særskilte koder i regnskapssystemet som en ikke kan forvente at partier og partiledde har.

Eksempel – dokumentasjon av kostnader etter art eller aktivitet

Grønt Gress har én fast ansatt hvor arbeidstiden er fordelt slik:

- 40 pst til administrasjon (planlegging, styring, regnskapsføring etc),
- 30 prosent til å profilere partiet (delta i debatter, stå på stand, verve nye medlemmer), og
- 30 pst til å forberede og legge til rette for valgkamp

Partiet har ingen problemer med å dokumentere samlede lønnskostnader for den ansatte, men ikke at eksakt 30 pst av lønnskostnaden faktisk har gått med til å forberede valgkampen osv. Denne fordelingen er derfor basert på et anslag.

Første ledd annen setning - liste

Regnskapslinjene og regnskapsbegrepene nedenfor bygger på regnskapsloven. Det er gjort enkelte forenklinger for å gjøre reglene bedre i samsvar med partilovens formål.

I det følgende forklares det hvordan regnskapslinjene i bokstav a) til f) skal beregnes.

a) Lønnskostnader

Lønnskostnader omfatter alle ytelser i ansettelsesforhold. Partiledde som kun baserer seg på frivillig arbeidskraft, vil ikke ha lønnskostnader. Partier og partiledde som har ansatte eller som dekker lønn, vil også måtte forholde seg til reglene som gjelder på arbeidslivsområdet.

Noteopplysninger om lønnskostnader gjelder imidlertid for all innberetningspliktig lønn, både til fast ansatte, vikarer mv. og honorarer til andre som føres som lønn i resultatregnskapet. Det er derfor kostnadens art og ikke om den er utbetalt til faste ansatte eller vikarer som er avgjørende for om spesifisering må gjøres eller ikke.

Lønnskostnadene består normalt av lønninger, arbeidsgiveravgift, pensjonskostnader og andre ytelser. Med «andre ytelser» menes eksempelvis forsikringsordninger for de ansatte, fagforeningskontingenter, fri kantine, personalhytte, tilskudd til bedriftsidrettslag, mv.

Eksempler på lønnskostnader er:

Lønn

- Lønn til ansatte
- Feriepenger
- Sykepenger
- Påløpt, ikke utbetalt lønn
- Påløpte feriepenger av ikke utbetalt lønn

Fordel i arbeidsforhold

- Fri bil
- Fri telefon
- Fri avis
- Fri kost, losji og bolig
- Gruppelivsforsikring
- Ulykkesforsikring
- Andre personalforsikringer

Arbeidsgiveravgift og pensjonskostnader

- Arbeidsgiveravgift
- Arbeidsgiveravgift av påløpt ferielønn
- Arbeidsgiveravgift av andre påløpte lønnskostnader
- Innberetningspliktig pensjonskostnad

Annen kostnadsgodtgjørelse

- Offentlig refusjon vedrørende arbeidskraft
- Refusjon av sykepenger
- Refusjon av arbeidsgiveravgift

Andre personalkostnader

- Fradragsberettigede gaver til ansatte
- Ikke fradragsberettigede gaver til ansatte
- Kantinekostnader
- Overtidsmiddag
- Pensjonsforsikring for ansatte

b) Varekostnader

I regnskapslovens forstand er «varekostnader» innsatsfaktorer i produksjonen av varer og tjenester, med unntak av arbeids- og kapitalkostnader. I denne forskriften regnes alle

forbruksvarer knyttet til administrasjon, produksjon og salg som varekostnad. Dette omfatter alt som ikke er lønnskostnader, kostnader til anskaffelse av tjenester eller finanskostnader, jf. teksten nedenfor. Varekostnader kan være innkjøp av kontorrekvisita, kaffemaskin og lignende. For å kunne nå ut til velgere, må partiet trykke opp et program, en nominasjonsliste osv. (som kategoriseres som anskaffelse av tjenester under pkt. c). For igjen å kunne gjøre dette, må det foretas en rekke innkjøp (valgkampmateriell og lignende). Dette kan være eksempler på varekostnader som kan knyttes til «produksjonen» i partiledet.

Andre eksempler på varekostnader:

- Forbruk av råvarer og innkjøpte halvfabrikata
- Forbruk av varer for videresalg

For partier og partiledde som selger handelsvarer, vil varekostnaden være innkjøp av varer korrigert for lagerendring. Departementet regner med at dette ikke vil være aktuelt for de fleste partiledde.

c) Kostnader til anskaffelser av tjenester

Her skal alle kostnader til ekstern bistand eller «fremmed tjeneste» inngå. Eksempler på slik kostnad er bruk av advokat, økonomisk rådgiver, regnskapsfører, rørløgger eller leie av kontorlokaler. Andre former for ekstern bistand kan være bruk av foredragsholdere eller oversettere, rådgivning i sammenheng med ulike problemstillinger/politiske tema osv.

d) Avskrivninger

Alt utstyr som partiet eller partiledet bruker, slites i løpet av et driftsår. Verdifallet på et fysisk anleggsmiddel gjennom året er per definisjon dets årlige kostnad. Forskriften legger til grunn faste avskrivningsperioder som skal benyttes for fradrag knyttet til slitasje og aldring av ulike anleggsmidler, jf. reglene i § 3-3 bokstav d og § 3-14 i denne forskriften. Se også note 8 i KMDs regnskapsmal hvor det klart framgår hvordan dette skal gjøres.

e) Finanskostnader

Finanskostnader omfatter kostnader som er knyttet til finansielle eiendeler og gjeld i partiet eller partiledet. Finanskostnader er kostnader knyttet til partiets/partiledets finansielle forpliktelser. Det dekker også tap på salg av finansielle omløpsmidler, renter på lån og kreditter.

Eksempler på finanskostnader er:

- Rentekostnader
- Andre finanskostnader. Gebyr og omkostninger som betales som kostnad pr transaksjon, f.eks. ved bruk av giro og minibank, regnes ikke som renteutgift men som betalingsomkostning
- Tap ved realisasjon av andeler i aksje-/obligasjonsfond
- Valutatap (disagio)

f) Overføringer til andre partiledde

Dette er overføring av midler til andre partiledde, inkludert kostnader – f.eks. når et fylkesledd overfører partistøtte til en partiorganisasjon på kommunenivå.

Merknader til § 3-11

Plikten til særskilt å oppgi fullstendige opplysninger om eiendeler, herunder fordringer, og gjeld følger direkte av partiloven § 20 b. Disse opplysningene blir dermed både pliktig å innberette til SSB og innta i regnskapet som skal være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget. Långivers identitet skal likevel bare innberettes til SSB når låneavtalens pålydende verdi omfattes av innberetningsplikten i partiloven § 20 første ledd, jf. også § 20 b annet ledd.

Merknader til § 3-12

Bestemmelsen vil være relevant hvis det gis godtgjørelse, lån eller sikkerhet (garanti) til styreleder, annet styremedlem eller annen fysisk person. Opplysningene skal ikke innberettes til SSB, men utgjøre en del av regnskapet som skal være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Merknader til § 3-13

Noteopplysningskrav om antall årsverk og medlemmer gjelder for det nivået partiet eller partiledet det rapporteres for (organisasjonsenheten). Det er viktig at ikke antallet medlemmer (eller årsverk) telles dobbelt i partikonsernet. Hvert partiledde skal derfor kun oppgi det antallet medlemmer som det direkte mottar kontingentinnbetalinger fra. Denne informasjonen har naturlig sammenheng med kravet til opplysninger om kontingentinntekter i resultatregnskapet, jf. § 3-6 nr. 1 bokstav d). Opplysningene er relevante for å vurdere om partier eller partiledde har mottatt kamuflerte bidrag i form av høy medlemskontingent.

På samme måte skal det enkelte partiledde opplyse om antall årsverk det sysselsetter.

Opplysningene om antall medlemmer og årsverk skal ikke innberettes til SSB, men skal utgjøre en del av regnskapet og være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Merknader til § 3-14

Plikten til å gi fullstendige opplysninger om eiendeler, fordelt på anleggsmidler og omløpsmidler, følger av partiloven § 20 b. I regnskapet skal summen av anleggsmidler spesifiseres nærmere i samsvar med § 3-14 og være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og Partirevisjonsutvalget. Opplysningen skal ikke innberettes til SSB.

Som nevnt i merknadene til § 3-3, er anleggsmidler eiendeler som er bestemt til varig eie eller bruk i partiet eller partiledet. «Varig eie eller bruk» vil si tre år eller mer. Kravet til balanseføring gjelder for alle finansielle anleggsmidler, langsiktige fordringer - uansett verdi. Kravet til balanseføring av fysiske anleggsmidler gjelder likevel bare for midler som har en verdi på 30 000 kroner eller mer og en levetid på minst tre år. Eksempler på varige driftsmidler er tomter, bygninger, driftsløsøre, kontorutstyr, inventar og lignende. Partier og partiledde som ikke har anleggsmidler etter § 3-3, kan se bort fra denne bestemmelsen.

Merknader til § 3-15

Her oppgis alle eierandeler som partiledet har i selskaper og andre former for tilknytning til organisasjoner. Begrepet «tilknytning» har samme innhold som forskriften § 3-9 fjerde ledd (jf. også partiloven § 20 fjerde ledd) og omfatter «organisasjoner eller enheter som direkte

eller indirekte kontrolleres av eller på annen måte er knyttet til parti eller partiledde osv.».
Noteopplysningskravet vil ikke medføre nye krav til identifisering av organisasjoner utover det som partiene og partileddene må foreta for å ha kontroll på hvilke bidrag som er opplysningspliktige etter § 3-9 fjerde ledd. Opplysningene skal ikke innberettes til SSB, men være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Departementet antar at små partiledde flest ikke har eierandeler i andre selskaper: Bestemmelsen vil derfor først og fremst være aktuell for sentrale og fylkeskommunale partiorganisasjoner.

Merknader til § 3-16

Bestemmelsen gjelder for partier og partiledde som har pensjonsordninger for ansatte eller tillitsvalgte. Den er ikke relevant for partiledde som kun drives med innsats fra frivillige.

Pensjonsforpliktelser inngår i langsiktig gjeld som det skal gis fullstendige opplysninger om etter partiloven § 20 b. Disse opplysningene skal ikke innberettes til SSB, men være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Merknader til § 3-17

Opplysninger som nevnt i bestemmelsen skal innberettes til SSB. Opplysningene er blant annet avgjørende for framtidig utbetaling av statlig partistøtte. Disse skal også være tilgjengelig for kontroll fra Partilovnemnda og/eller Partirevisjonsutvalget.

Kapittel 4 Bokføringsbestemmelser

Merknader til § 4-1

Bakgrunn

Bokføringsbestemmelsene i dette kapittelet tilsvarer i all hovedsak de grunnleggende bestemmelsene i bokføringsloven og bokføringsforskriften. Bestemmelsene er derfor sentrale standardkrav for bokføringspliktige og ikke særskilte krav som innføres for partier og partiledde. Bestemmelsene er avgjørende for å dokumentere at partienes regnskapsføring og innberetninger til SSB er korrekte og fullstendige.

Bokføring - dvs. registrering av regnskapsopplysninger i et regnskapssystem og tilhørende dokumentasjon (bilag, faktura) skal muliggjøre etterkontroll. Denne omfatter både kontrollen som partiene selv foretar i egen organisasjon (internkontroll), og Partilovnemndas og/eller Partirevisjonsutvalgets kontroll etter § 24 i partiloven. Forskriften bygger på reglene i bokføringsloven, bokføringsforskriften samt uttalelser om God BokføringsSkikk (GBS) som er laget med etterkontroll for øye.

Som nevnt i merknadene til § 3-10 foran, kan partier og partiledde velge om de vil knytte bokføringskravene for kostnader til den artsbaserte oppstillingsplanen eller til aktivitetsregnskapet, jf. § 3-6. Dette innebærer at det er tilstrekkelig at alle kostnader etter art kan dokumenteres og spesifiseres. Det vil derfor ikke være et krav om at partileddene også skal kunne dokumentere hvordan fordelingen av kostnadene mellom ulike aktiviteter har vært i regnskapsåret. Det siste vil kreve særskilte koder i regnskapssystemet som en ikke kan forvente at alle partier og partiledde har.

Første og annet ledd

Bestemmelsene gjelder ikke for partier og partiledde som i løpet av året har hatt samlede inntekter på under 12 000 kroner, jf. partiloven § 18 tredje ledd. Dette framgår av § 3-1 i denne forskriften og gjentas ikke i § 4-1.

Tredje ledd

Departementet legger til grunn at enhver som har regnskapsplikt etter regnskapsloven, også har bokføringsplikt etter bokføringsloven med forskrifter. Dette gjelder imidlertid ikke motsatt. Det vil være partier eller partiledde som er underlagt reglene i bokføringsloven med forskrifter, men som ikke er regnskapspliktige etter regnskapsloven. For eksempel kan dette gjelde skatte- og avgiftspliktige enheter, herunder partiledde som dekker lønn med mer. Det vil ikke være en oppgave for Partilovnemnda eller Partrevisjonsutvalget å kontrollere at partiene følger plikter etter annen lovgivning enn det som framgår av partiloven § 24 fjerde til sjette ledd. Reglene i §§ 4-10 og 4-11 er likevel tatt inn i denne forskriften slik at dokumentasjons- og spesifikasjonskravet blir mest mulig fullstendig, noe som gjør det enklere for de regnskapspliktige å forholde seg til reglene. Det framgår for øvrig av annet ledd at partier og partiledde som ikke dekker lønn eller reiseutgifter, er unntatt fra de nevnte reglene.

Merknader til § 4-2

Bakgrunn

Bokføring er registrering i regnskapssystemet av transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som direkte påvirker partiledde eiendeler, gjeld, formålskapital, inntekter eller kostnader. Det vises for øvrig til merknadene til § 3-2 om grunnleggende krav til årsregnskapet.

I et såkalt «T-konto-oppsett» er hver konto delt inn i to kolonner. Venstre side kalles «debet» og høyre side «kredit». Føring av regnskap innebærer at alle transaksjoner føres to ganger i regnskapet: beløpet føres til debet på en konto og til kredit på en annen konto. Eksempelvis kan kjøp av valgkampmateriell være «kredit bank/kasse» og debet «varekostnader». Når debetføringen er et positivt tall og kreditføringen et negativt tall, vil en slik føring gå i null. Når alle kreditkolonnene og alle debetkolonnene summeres hver for seg, skal sum debet og sum kredit for hele regnskapet være samme tall, dvs. balansere.

I regnskapssystemet føres det bilag. Hvert bilag i regnskapet skal føres både til kredit og debet og mot en konto. Summeres posteringene til alle bilag skal summen alltid være 0. Det vil si at det er postert like mye mot debet som mot kredit. Et bilag har en gitt dato, type, bilagsnummer og beskrivende tekst. Bilagstyper kan være inngående faktura, utgående faktura, bankbilag, diverse bilag og lønnsbilag, og ev. kassadagbokbilag. Bilagstype er en måte å ordne bilagene på slik at man lett kan få frem de bilagene som er av samme type.

Første ledd bokstav a

Regnskapssystemet kan være IT-basert, manuelt, eller en kombinasjon av IT-baserte og manuelle deler. Regnskapssystemet skal kunne gjengi spesifikasjoner av pliktig regnskapsrapportering på papir (utskrift). Departementet antar at omfanget av bokførte opplysninger (transaksjoner og disposisjoner) i de fleste partier og partiledde vil være begrenset. Det vil i utgangspunktet være enkelt å få oversikt over de transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er gjennomført. Dette tilsier at elektroniske regneark bør kunne godtas for partiledde med få transaksjoner og hvor bokføringen ellers er oversiktlig og lett kontrollert. Departementet legger til grunn at partier og partiledde med under 600 bilag i

året kan gjennomføre bokføringen ved bruk av regneark (Excel eksempelvis). Som ett bilag regnes dokumentasjon av én enkelttransaksjon mot en motpart, for eksempel kjøp, salg eller betaling.

Partier og partiledde med mer enn 600 transaksjoner pr. år må benytte et IT-basert standard regnskapsprogram som grunnlag for bokføringen. Departementet legger til grunn at partier og partiledde i dag lett kan skaffe seg programvare som dekker kravene i forskriften. Et slikt program bør også vurderes anskaffet av partiledde med færre bilag, fordi det vil forenkle regnskaps- og bokføringen vesentlig.

Eksempel - regnskapssystemer

Godt Folkeparti har bare i underkant av 100 transaksjoner årlig og har derfor etablert et regnskapssystem som består av et excel regneark og en regnskapsbok. Partiledde vurderer å anskaffe seg et IT-basert standard regnskapsprogram for å gjøre jobben enda enklere og regnskapet mer oversiktlig.

Første ledd bokstav c

Kravet innebærer at de bokførte opplysningene faktisk må gjelde det aktuelle partiet eller partiledde, eksempelvis at bilaget gjelder varer eller tjenester som er kjøpt (eller solgt) av partiet eller partiledde.

Første ledd bokstav e

Med «toveis kontrollspor» menes at alle bokførte opplysninger lett skal kunne følges fra dokumentasjon via spesifikasjoner frem til årsregnskapet - og at det skal være mulig med utgangspunkt i årsregnskapet å kunne finne tilbake til dokumentasjonen for de enkelte bokførte opplysningene.

Merknader til § 4-3

Første ledd bokstav a

Spesifikasjoner i tilknytning til årsregnskapet skal kunne utarbeides på papir. Den som utarbeider spesifikasjonene skal datere og signere dem. Spesifikasjonene skal oppbevares på papir eller skannes for elektronisk oppbevaring. Disse kravene vil være oppfylt i IT-baserte regnskapssystemer.

De transaksjoner som partiet eller partiledde selv legger inn, er ikke de eneste transaksjonene i regnskapet. Noen transaksjoner kommer fra forsystemer eller fra programdeler i systemet. Slike transaksjoner som skapes i regnskapssystemet kalles "systemgenererte poster".

Bokstav c og d

Partier eller partiledde med mindre enn 600 bilag i året og som ikke er avgiftspliktige (etter skattebetalingsforskriften med mer), er unntatt både fra kravet om leverandørspesifikasjon og kundespesifikasjon, jf. også § 4-2 første ledd bokstav a. Unntak fra reskontroføring innebærer at partiledde ikke behøver å splitte opp hovedboks konto i særskilt underkonti for hver enkelt kunde eller leverandør. Regelen vil forenkle bokføringen for partilag med begrenset økonomisk aktivitet.

Merknader til 4-4

Første ledd

Pliktig regnskapsrapportering er i denne forskriften (kun) den årlige innberetningen til SSB. Partiloven § 18 annet ledd krever at denne skal foretas senest fem måneder etter

regnskapsårets avslutning. Fristen for pliktig innberetning til SSB angir utgangspunktet for ajourhold, dvs. innen 1. juni i året etter.

Partiet eller partiledet kan også være underlagt rapporteringskrav etter annet regelverk, som for eksempel arbeidsgiveravgift, merverdiavgift mv. Bestemmelsene i denne forskriften får ikke innvirkning på slik rapportering. Som nevnt skal bokføringsopplysninger ikke rapporteres, men partiet eller partiledet skal være i stand til å fremskaffe slike opplysninger senest fra det tidspunkt som gjelder for pliktig innberetning til SSB.

Annet ledd

Bokføring skal være en debitering/kreditering av en transaksjon eller annen regnskapsmessig disposisjon som direkte påvirker partiets eller partiledets eiendeler, gjeld, formålskapital, inntekter eller kostnader i regnskapssystemet. Å legge inn data forut for bokføringstidspunktet, kalles registrering.

Tredje ledd

Mange partier og partiled er ikke i daglig drift. Dager uten kontanttransaksjoner vil ikke medføre krav om registrering. Formålet med registreringskravet er imidlertid at en ikke skal kunne dokumentere flere dager *samlet*. Tilleggskravene knyttet til kontante transaksjoner er tatt inn for å redusere mulighetene for misligheter. Unntak fra regelen om at kontanttransaksjoner skal registreres samme dag som de finner sted, kan gjøres når det benyttes fast kasse. Dette er i samsvar med grunnleggende bokføringsbestemmelser. Departementet antar at det er få partiled som opererer med kassaapparat og har valgt å utelate unntaket fra selve forskriftsteksten - selv om det eventuelt kan være aktuelt for noen. Se for øvrig også § 4-8 i denne forskriften. Det er ikke et krav at kontanttransaksjonene etter tredje ledd må bokføres i kontospesifikasjoner (hovedbok) samme dag som dette skjer. For øvrig vises til § 4-9 nr. 2 for hvordan registrering skal skje.

Merknader til § 4-5

Bestemmelsen regulerer blant annet når retting av bokførte opplysninger kan skje uten at det kreves ny dokumentert postering, jf. også § 4-6. Retting før ajourholdsfristen kan skje uten dokumentasjon. Skjer retting etter ajourholdsfristen, er dette en korreksjon. I slike tilfeller skal den opprinnelige postering reverseres i sin helhet og ny postering foretas. Korreksjon som har betydning for innberetningspliktig forhold og som gjøres etter at innberetningen for året er gitt, må rapporteres særskilt til SSB.

Merknader til § 4-6

Annet ledd tilsvarer kravet til regnskapssystemet i § 4-2 bokstav e om toveis kontrollspor mellom dokumentasjon, spesifikasjoner og årsregnskapet.

Merknader til § 4-7

Bakgrunn

Det overordnede formålet med regnskapsplikten for partier og partiled er antikorrupsjon. Det er derfor særlig viktig å ha gode regler og rutiner rundt salgsinntekter. I motsatt fall kan partiorganisasjonene tilføres finansielle ressurser på en urettmessig måte, eksempelvis gjennom fiktive salg. Særlig gjelder dette i forhold til kontantsalg som reguleres nærmere i § 4-8 i denne forskriften.

Departementet antar at salg vil ha begrenset omfang i mange partiled, men det er likevel viktig at rutinene og prosessene rundt registrering og dokumentasjon er gode. Dersom omfanget er lite og rutinene enkle, vil det uansett være uproblematisk å etterleve bokføringsreglene på dette området. Forslaget innebærer for øvrig forenklinger i forhold til standard bokføringsregler ved at det ikke inneholder krav om at «salgsdokumentasjon skal være forhåndsnummerert på trykkete blanketter eller ved maskinelt tildelte nummer med en kontrollerbar sekvens osv.». For noen partier kan det likevel være aktuelt å legge dette prinsippet til grunn. For partier og partiled som driver salgsvirksomhet i stort omfang, vil rutinene rundt kontantsalg være av avgjørende betydning for å dokumentere overholdelse av reglene og sikre åpenhet. Samtidig vil reglene også være med på å forhindre mulighetene for korrupsjon på dette området.

Første og annet ledd

Kravene i denne bestemmelsen gjelder for salg av partieffekter som skjerf, T-skjorter etc. over internett med betaling fra kredittkort. De vil også gjelde for salg på postordre eller på kreditt med etterfølgende utsendelse av faktura. Ved kontantoppgjør/-salg vil reglene om dokumentasjon av kontantsalg i § 4-8 gjelde.

Merknader til § 4-8

Departementet antar at det er få partier og partiled som benytter kassaapparat. Hvis slikt benyttes, gjelder annet og tredje ledd. For de tilfellene det ikke benyttes kassaapparat, men innbundet bok eller forhåndsnummererte salgsbilag, vises det til merknaden til § 4-4 tredje ledd om bokføring og ajourhold knyttet til kontanttransaksjoner.

Merknader til § 4-9

Dokumentasjon av kjøp skal sikre at varer og tjenester er kjøpt til formål eller bruk for partiet eller partiledet. Dette kan også omfatte reise- og bevertningsutgifter mm. Se for øvrig merknadene til § 4-11. Videre skal dokumentasjonskravet sikre at den som har godkjent kjøpet er en person som er gitt fullmakt til å gjøre slike (inn)kjøp.

Merknader til § 4-10

Bestemmelsen gjelder ikke for partiled som kun baserer seg på innsats fra frivillige og som ikke utbetaler vederlag for arbeidet, jf. også § 4-1 annet ledd. Departementet presiserer at forslaget til dokumentasjonskrav i denne forskriften ikke gjelder for dugnadsarbeid (ulønnet arbeid).

Dokumentasjonskravene for lønn er basert på reglene i bokføringsforskriften § 5-6 og gjelder for alle bokføringspliktige. Det er heller ikke her tatt inn særskilte krav for partier og partiled, bortsett fra at det er gjort noen språklige forenklinger i forskriftsteksten i forhold til bokføringsforskriften. For å gjøre dokumentasjonskravene i partilovforskriften fullstendige og etterkontrollen enklere, foreslås reglene i § 4-10 tatt inn. Som nevnt legger departementet til grunn at reglene ikke vil pålegge partiledene noen ekstra plikter.

Hvis partiet eller partiledet lønner personer for arbeid i organisasjonen, må det lages dokumentasjon som både viser at lønnen er utbetalt for arbeid i partiet eller partiledet - og som dekker øvrige krav knyttet til skattelovgivning, arbeidsgiveravgift mv. Skattelovgivningen inneholder ingen unntaksregler fra lønnsdokumentasjonskravet for ideelle organisasjoner. Disse er i utgangspunktet likestilt med arbeidsgivere i økonomiske foretak.

Merknad til § 4-11

Departementet legger til grunn at de foreslåtte standardreglene kun vil gjelde partiledd med ansatte. Reglene foreslås tatt inn med samme begrunnelse som § 4-10, jf. merknadene over og tilsvarer bokføringsforskriften § 5-9. Partier og partiledd som kun drives av frivillige og som ikke dekker lønn eller reiseutgifter, er unntatt fra regelen.

Merknader til § 4-14

Alt som føres i balansen skal dokumenteres etter § 4-14. Dokumentasjon kan likevel unnlates for ubetydelige poster. Grensen er satt til 500 kroner.

Prop. 140 L (2011-2012) avsnitt 7.4 forutsetter at partienes hovedorganisasjoner skal benytte bedriftskonto. På fylkes- og kommunenivå kan det benyttes konto til privatperson. Opplysninger om kontonummer, konto innehaver og hvem som har disposisjonsrett, skal minst en gang i året sendes/bekreftes til departementet og/eller fylkesmennene.

For å sikre god økonomistyring og internkontroll i partiet eller partiledet, anbefaler departementet likevel at det opprettes en separat foreningskonto som to personer bør disponere i fellesskap.

Merknader til § 4-15

Det følger av partiloven § 18 b at regnskapsmaterialet skal oppbevares i fem år etter regnskapsårets slutt. For de partiorganisasjonene som er bokføringspliktige etter bokføringsloven, er den alminnelige oppbevaringstiden fem år for såkalt primærdokumentasjon, jf. bokføringsloven § 13. Også partier og partiledd som ikke er regnskapspliktige etter regnskapsloven, men som er selvangivelsespliktige etter ligningsloven § 4-2 som følge av skattepliktig formue eller inntekt, må følge bokføringsloven, jf. bokføringsloven § 2 annet ledd.

Kapittel 5 Ulovlig bidrag

Merknad til § 5-1

Hvis et ulovlig bidrag blir tilbakebetalt eller overført til statskassen innen fire uker, skal det ikke innberettes til SSB. I regnskapet skal det likevel inntektsføres per dato for mottak. Tilbakebetalingen eller overføringen til staten innen fristen skal føres som inntektsreduksjon per datoen for betalingen. Se for øvrig merknadene til § 3-2 annet ledd hvor behandlingen av ulovlig bidrag er nærmere forklart.

Første ledd

Bestemmelsen følger opp merknadene som er gitt til partiloven § 17 a ulovlige bidrag, jf. Prop. 140 L (2011-2012) avsnitt 7.7. Eksempel på indirekte nyttiggjøring vil være bruk av renteinntekter eller at det ulovlige bidraget eller avkastningen stilles som sikkerhet eller garanti. «Tredjeperson» omfatter enhver fysisk eller juridisk person (andre enn giver), herunder partiledd, organisasjoner eller enheter i eller utenfor partiorganisasjonen.

Annet ledd

Regelen får først og fremst relevans hvis det har gått noe tid siden det ulovlige bidraget ble mottatt – eller, hvis partiet eller partiledet har fått en avkastning ved å plassere dette kortsiktig i pengemarkedet o.l.

Tredje ledd

Også her vil det være et fullstendighetskrav. Velger partiet eller partiledet å tilbakeføre kun deler av et ulovlig bidrag til giver innen lovbestemt frist, skal det resterende beløpet overføres til statskassen. Departementet inntektsfører overføringen av ulovlige bidrag mot statskontoen for «Tilfeldige inntekter». Overføringen gjøres til Kommunal- og moderniseringsdepartementets bankkonto 1817 17 00120.